

Regionální geografie Amerik

Historicko-geografický přehled (do konce 18. století)

Antonín Věžník

Velké zámořské objevy

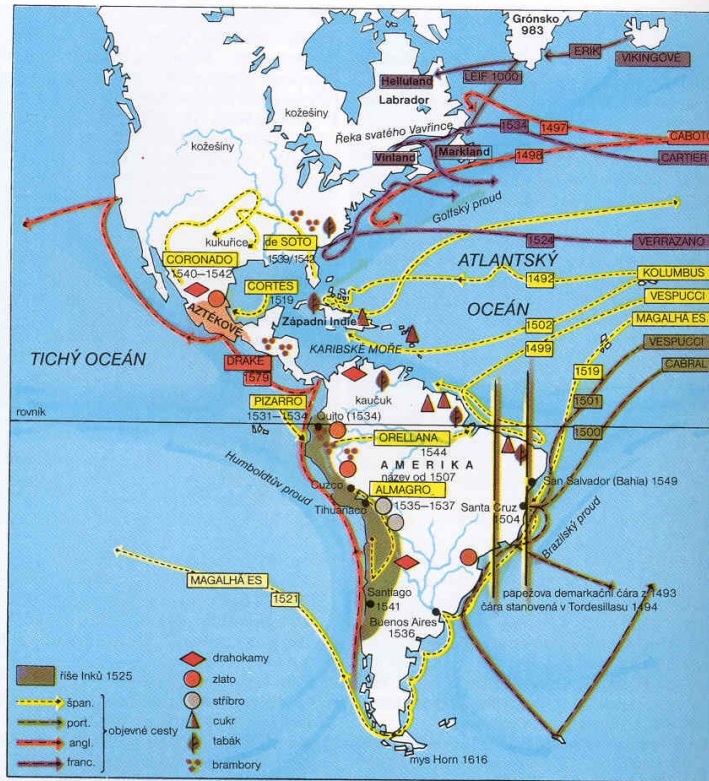

2.5.2018

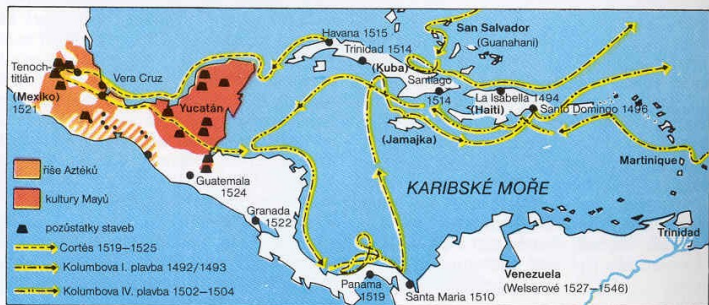
OP VK Inovace výuky geografických
studijních oborů (Geoinovace)

2

První objevné plavby

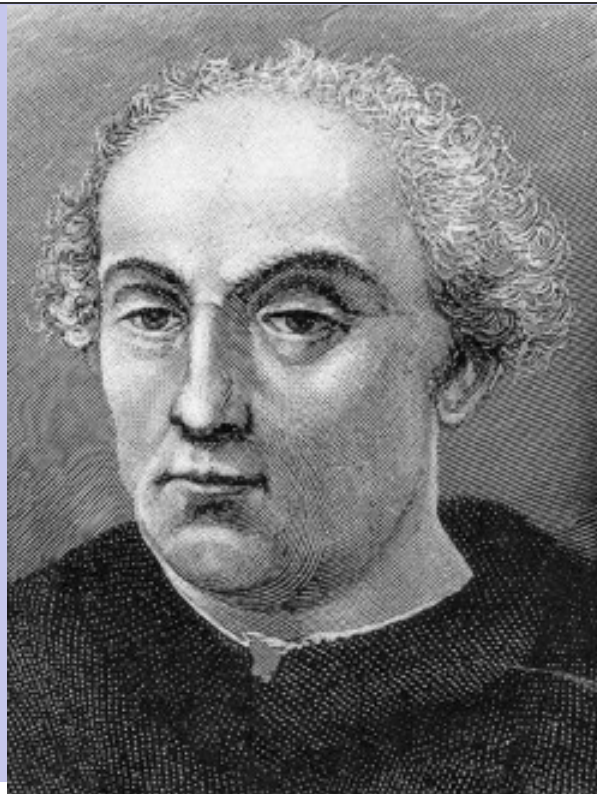

Objevení Ameriky

Střední Amerika v době objevných plaveb

Objevitelé

1492 – Bahamy, Kuba, Haiti
1493-1495 – Portoriko, Jamajka
1499-1500 – Trinidad, ústí Orinoka
1502-1504 – pevninská Střední Amerika

Kryštof Kolumbus

(it. Cristoforo Colombo, šp. Cristóbal Colón)

* 25. 8. až 30. 10. 1451, † 20. 5. 1506

2.5.2018

OP VK Inovace výuky geografických
studijních oborů (Geoinovace)

smlouva z Tordesillas

7.6.1494

- Výsledky první Kolumbovy expedice pobouřily Portugalce.
- Papež proto inicioval uzavření dohody o rozdělení světa – smlouva z Tordesillas, 7.6.1494,
- Sférou španělských objevných cest a výbojů měl být prostor na západ od 46° z.d., portugalská sféra pak na východ od této linie

Objevitelé

1500 – při cestě do Indie objevuje pobřeží Brazílie, prohlašuje ji za portugalský majetek

Pedro Álvares Cabral

* kolem 1467, † asi 1520

Objevitelé

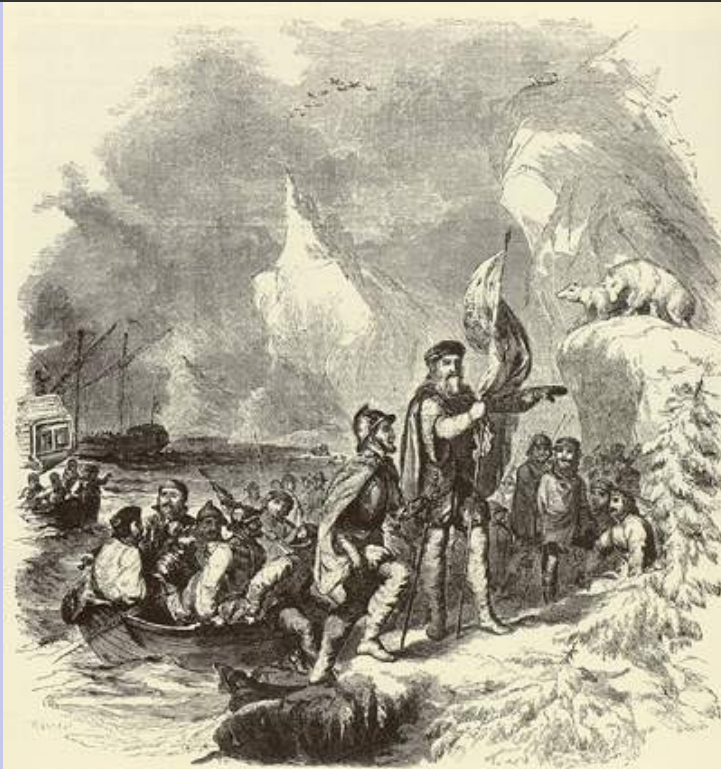

- 1499 – ústí Amazonky
- 1501 – Ohňová země
- popularizace kontinentu: vyslovuje přesvědčení, že jde o Nový svět

Amerigo Vespucci

* 9. 3. 1451, † 22. 2. 1512

Objevitelé

- 1497 – Labrador, Newfoundland, Nová Anglie
- 1498 – další výprava, ztratila se

Giovanni Caboto / John Cabot

* asi 1450, † 1499 (?)

Objevitelé

1513 – Tichý oceán (Panamská šíje)

Vasco Núñez de Balboa

* 1475, † 12. 1. 1519

2.5.2018

OP VK Inovace výuky geografických
studijních oborů (Geoinovace)

Objevitelé

Portugalec ve šp. službách
1519 – 1522 první plavba okolo
světa
(1520 objevil ústí La Platy a
pak průliv ležící mnohem
jižněji než se předpokládalo –
Magalhaesův průliv)

Fernão de Magalhães
(šp. Fernando Magallanes)

* asi 1480, † 27. 4. 1521

2.5.2018

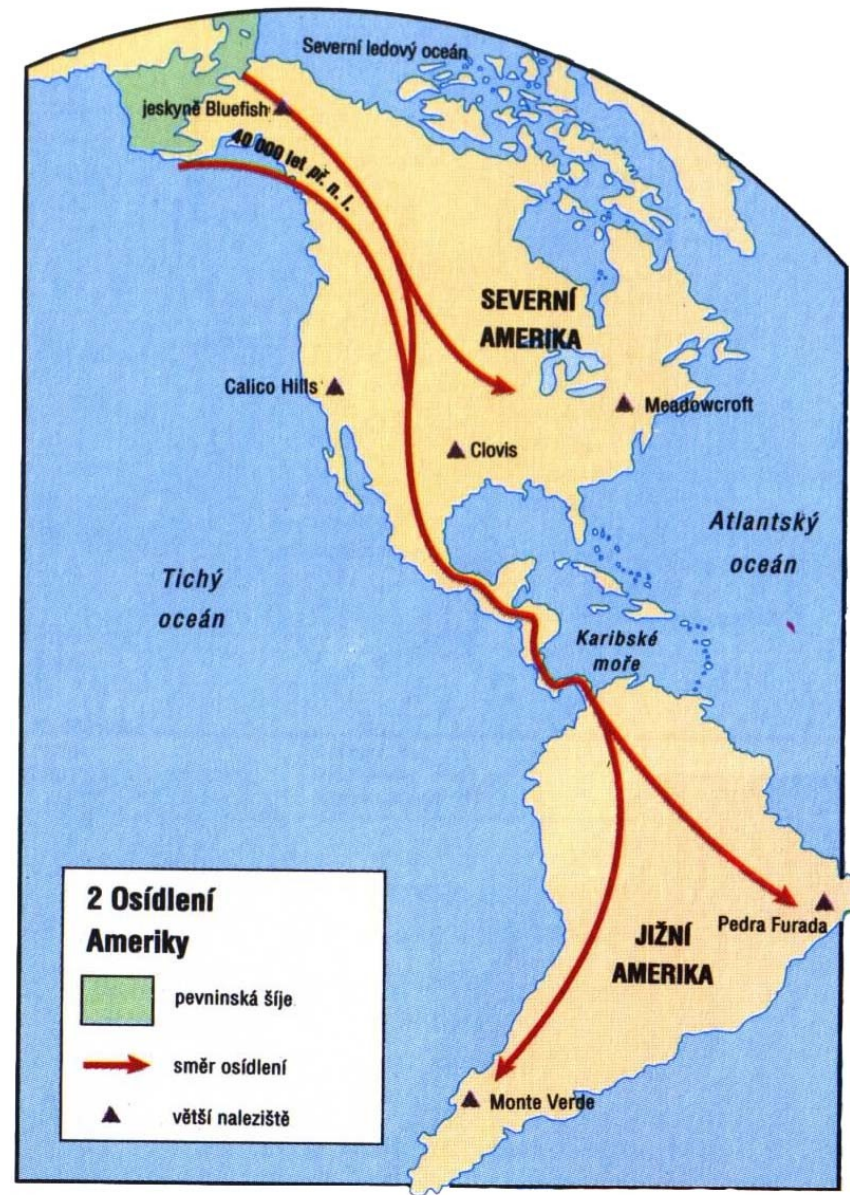
OP VK Inovace výuky geografických
studijních oborů (Geoinovace)

10

Původní obyvatelé

a jejich kultura

Příchod prvních Američanů

Předkolumbovská Amerika

Původní obyvatelé:

- nepoužívali železo, neznali kola, plachty.
- vyráběli předměty z mědi, stříbra a zlata.
- nechovali hovězí dobytek, neznali tažná zvířata, ani kulturní plodiny Starého světa.

Počátky zemědělství

Indiáni pěstovali:
brambory, maniok,
kukuřici, boby, kakao,
rajčata, tykve, tabák aj.

1 Střediska pěstování plodin a chovu užitečných zvířat

vjížška	kakao	bavlna	čokoláda	olivy	brambory	sójové boby	vodní meloun
avokádo	kokos, ořechy	ječmen	mšiční fazole	hrách	rýže	slunečnice	pšenice
barlný	bavlna	ječmen	kukuřice	podzem. olejná	fazol šarlatový	batáty	jamy
ječmen	okurky	ječmen	maniok	pepř	žito	fazole	
ječmen	dýně	ječmen	alpaka	ananas	žito	rajčata	
		konopí	guinejský vepř		žito		
			lama		žito		
			krocen		žito		

2.5.2018

OP VK Inovace výuky geografických
studijních oborů (Geoinovace)

15

Úroveň materiální kultury jednotlivých skupin byla značně rozdílná.

FIGURE 9.4 Latin America: economies and empires before the European invasions began just before A.D. 1500.

Velké rozdíly existovaly v organizaci společnosti –
od nejprimitivnějších kmenů až po relativně vyspělé státy Mayů, Aztéků a Inků.

Chrámové pyramidy Mayů

Tikal
(Guatemala)

Teotihuacán v Mexiku

Aztécké umění

Machu Picchu v Peru

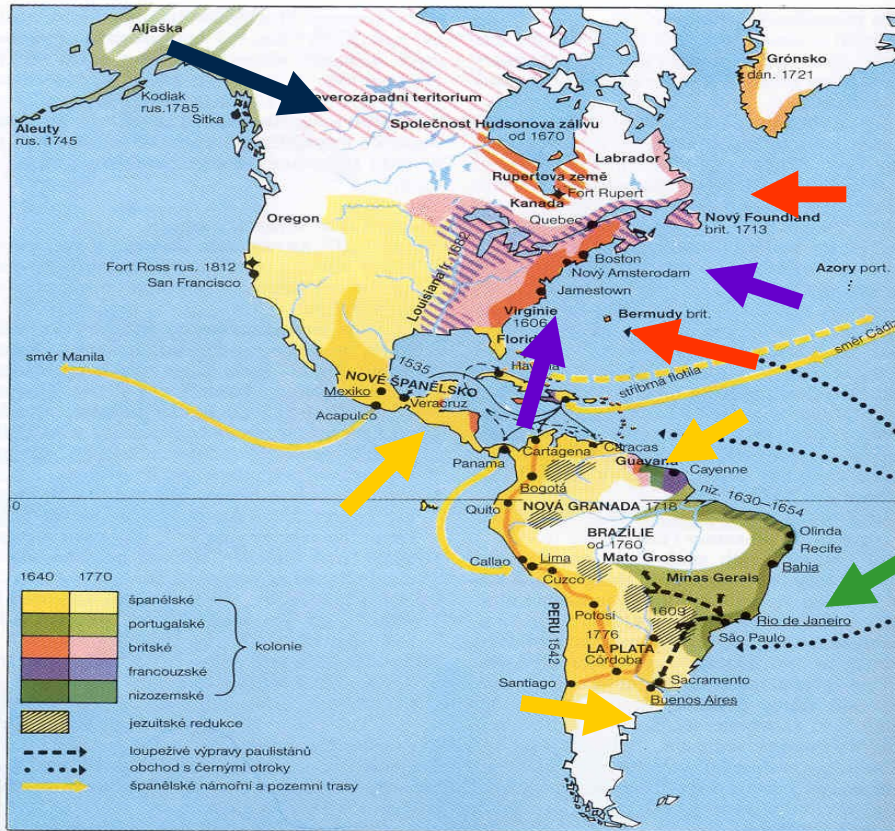
Po relativně krátkém období objevů...

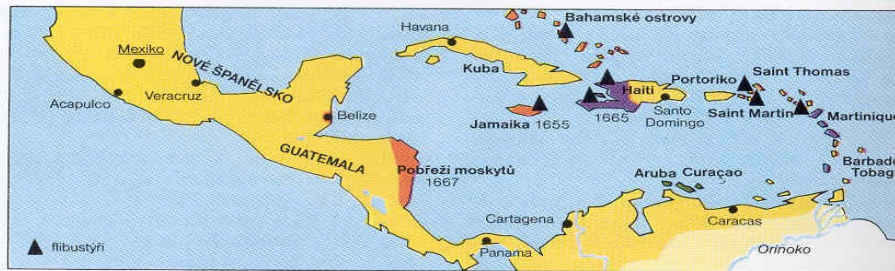
... přišla doba
dobyvatelů (la
conquista).

Conquista

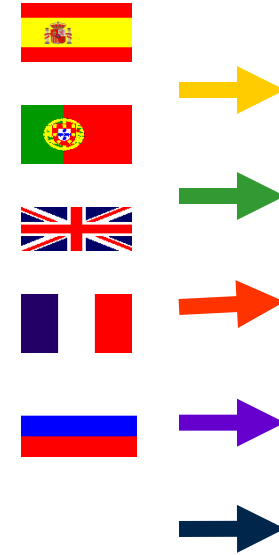
- = období dobývání Nového světa (16 stol.)
- nejdříve přicházeli hidalgové (*los hidalgos*), misionáři, po nich kupci
- nástupištěm ke vpádu na pevninu se staly Antily

Amerika v 17. a 18. století

Západní Indie v 17. století

Dobyvatelé

1519 – 1522 Aztécká říše

→ místokrálovství Nové Španělsko

Hernando Cortes

* 1485, † 2. 12. 1547

Dobytelé

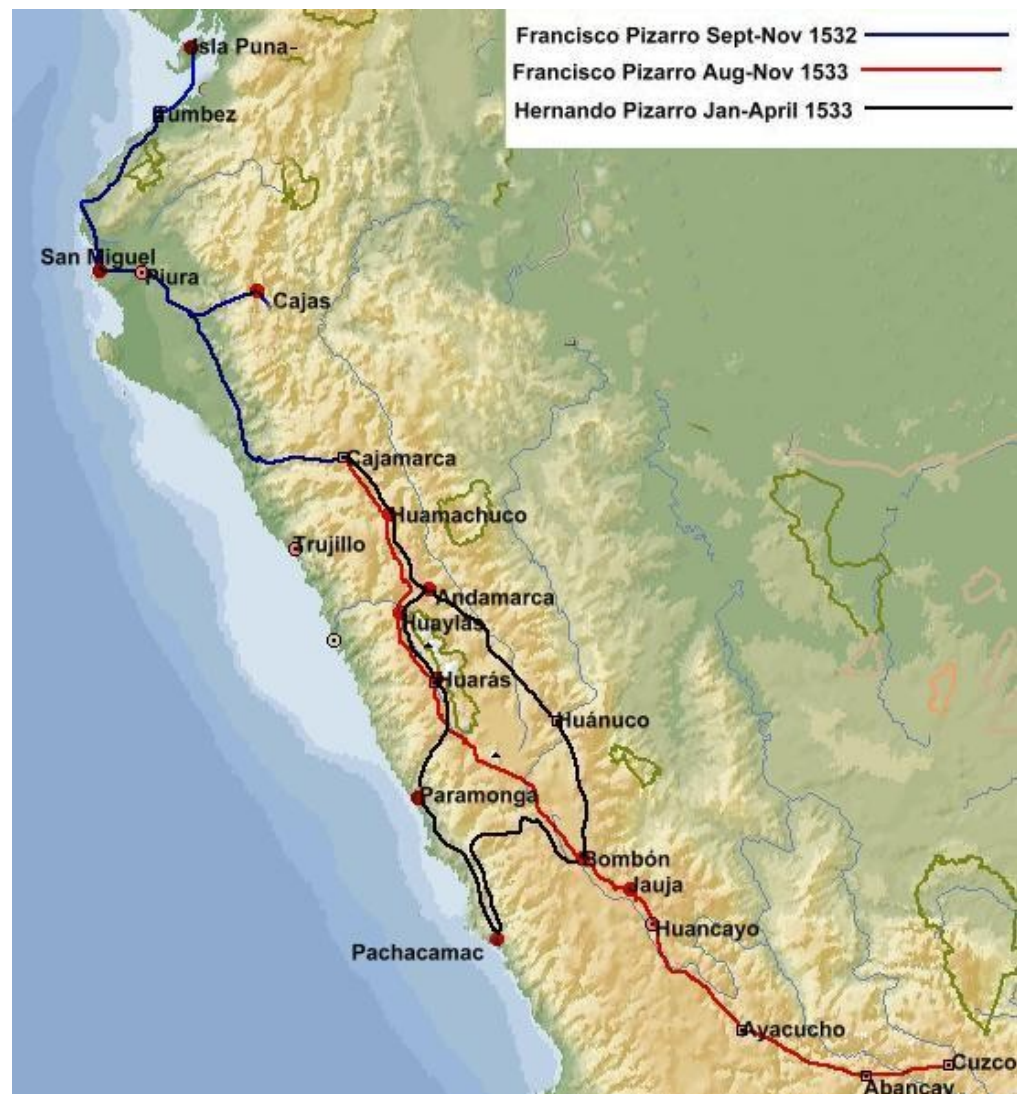
1531 – 1536 říše Inků
→ místokrálovství Peru

Francisco Pizarro

* 1471 až 1475, † 26. 6. 1541

Tažení bratrů Pizzarových v Peru

Španělé:

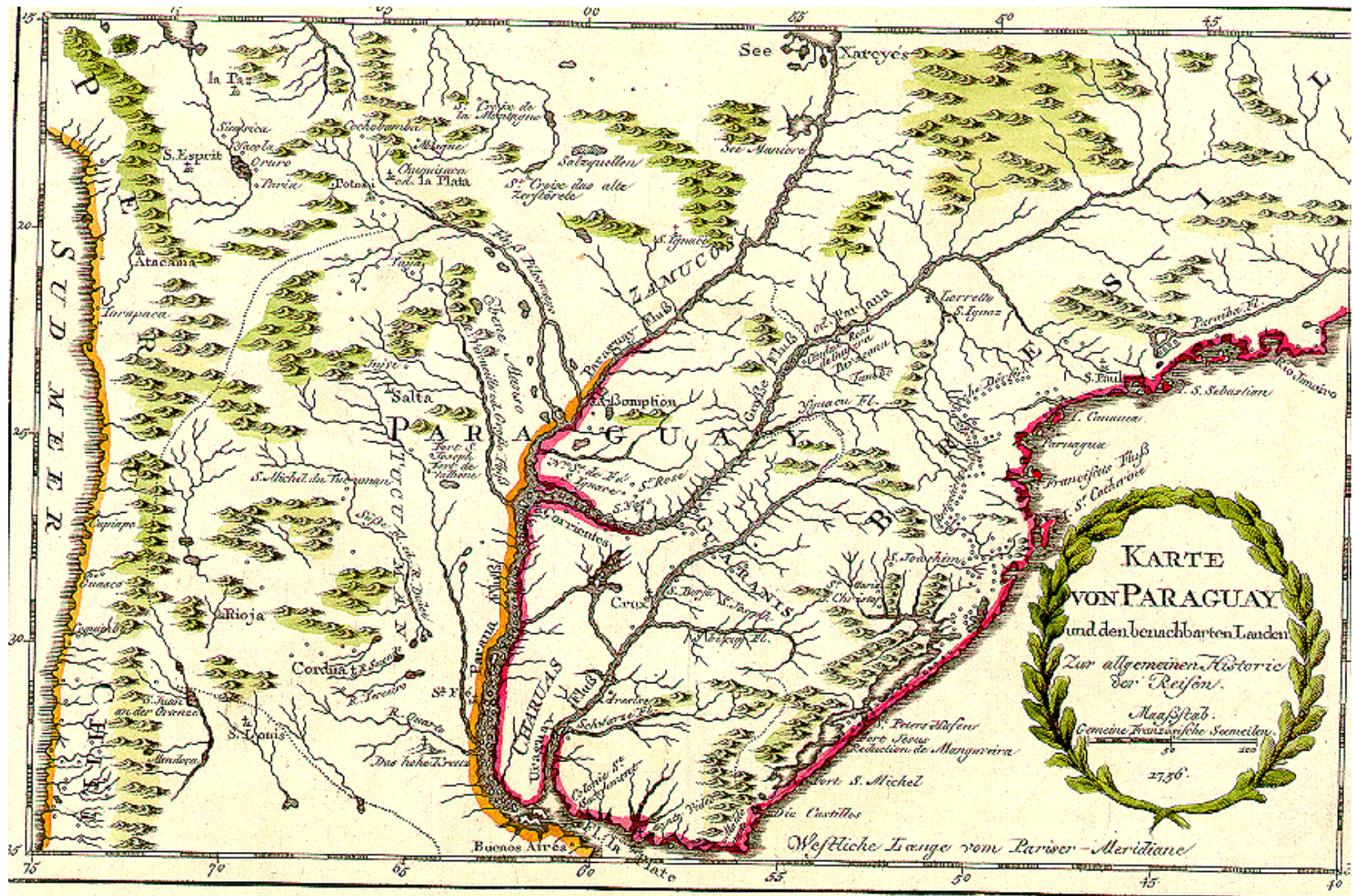
- **získali:** Střední Ameriku, Karibik, západ Jižní Ameriky
- 1718 vytvořeno místokrálovství Nová Granada ve Střední Americe
- 1776 vyčleněno místokrálovství Río de la Plata (Argentina, Uruguay, Paraguay)
- Domorodci: asimilace

Nové Španělsko v r. 1702

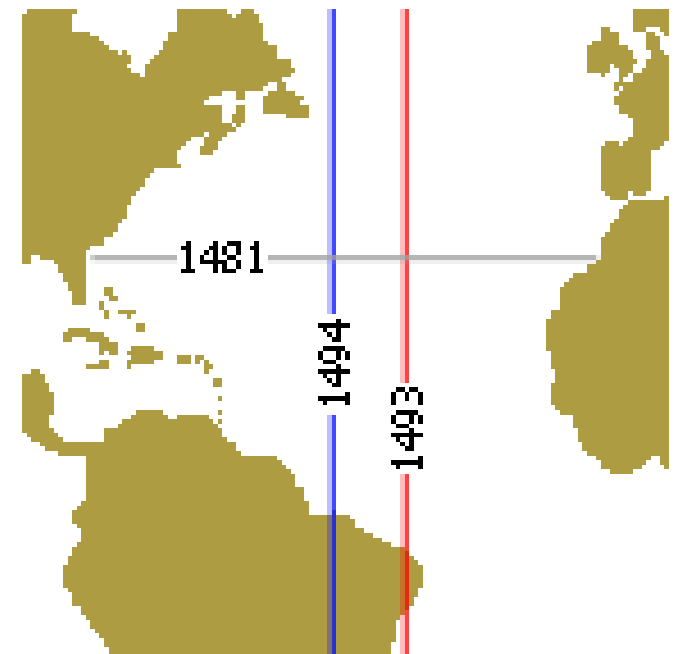

Paraguay v r. 1756

Portugalci:

- **získali:** Brazílii
- 1481 bula *Aeterni regis*
– vše jižně od Kanárských ostrovů
- 1493 bula *Inter caetera* –
vše východně od 38° z.d.
- 1494 smlouva v
Tordesillas – vše
východně od 46° 37' z.d.
- Domorodci: zatlačováni do
vnitrozemí

Následky „objevu“ pro Nový svět

- drancování přírodního bohatství
- rozšíření střelných zbraní, alkoholu a evropských nemocí
- prudký pokles počtu domorodých obyvatel → nedostatek pracovních sil → dovoz otroků z Afriky

Ohlas genocidy Indiánů v Evropě

V naléhavé replice Rozumu, která tvoří součást dialogu s Truchlivým, napsal **Jan Amos Komenský** ve svém spisku Truchlivý (1623):

Španielové před sta lety jak v Novém světě hospodařili ví se: že rozličnými smrtmi nebohé nezbrojné Amerikány ne jako hovada, než jako housenky brániti se nemohoucí hubili. Napsal Bartholomeus de las Casas, arcibiskup jejich, že nevěří, aby starý tento náš svět tak mnoho lidí měl, jak jich tam v krátkých letech postříleno, mečem zbito v vodách stopeno, ohněm popáleno etc. Hrůza mne podjímá, když na to pomyslím...

Vliv dobytí Nového světa na Evropu

Změna hospodářských poměrů:

- Dovoz nových plodin (brambory, kukuřice, bavlna, tabák ad.)
- Pokles ceny zlata a stříbra, zdražení ostatního zboží

Stavba lodí a rozvoj mořeplavectví

Snaha dalších evropských zemí získat kolonie

Angličané:

- **získali:** východní pobřeží Severní Ameriky po Appalače – od 17. stol. kolonizovali Newfoundland a další oblasti, o které Španělé ani Portugalci neměli zájem + ostrovy v Karibiku: Barbados, Jamajku, Bermudy a Bahamy (piráti)
- kolonie několika typů – korunní kolonie, soukromé kolonie a smíšené kolonie
- Domorodci: zatlačování do vnitrozemí

Francouzi:

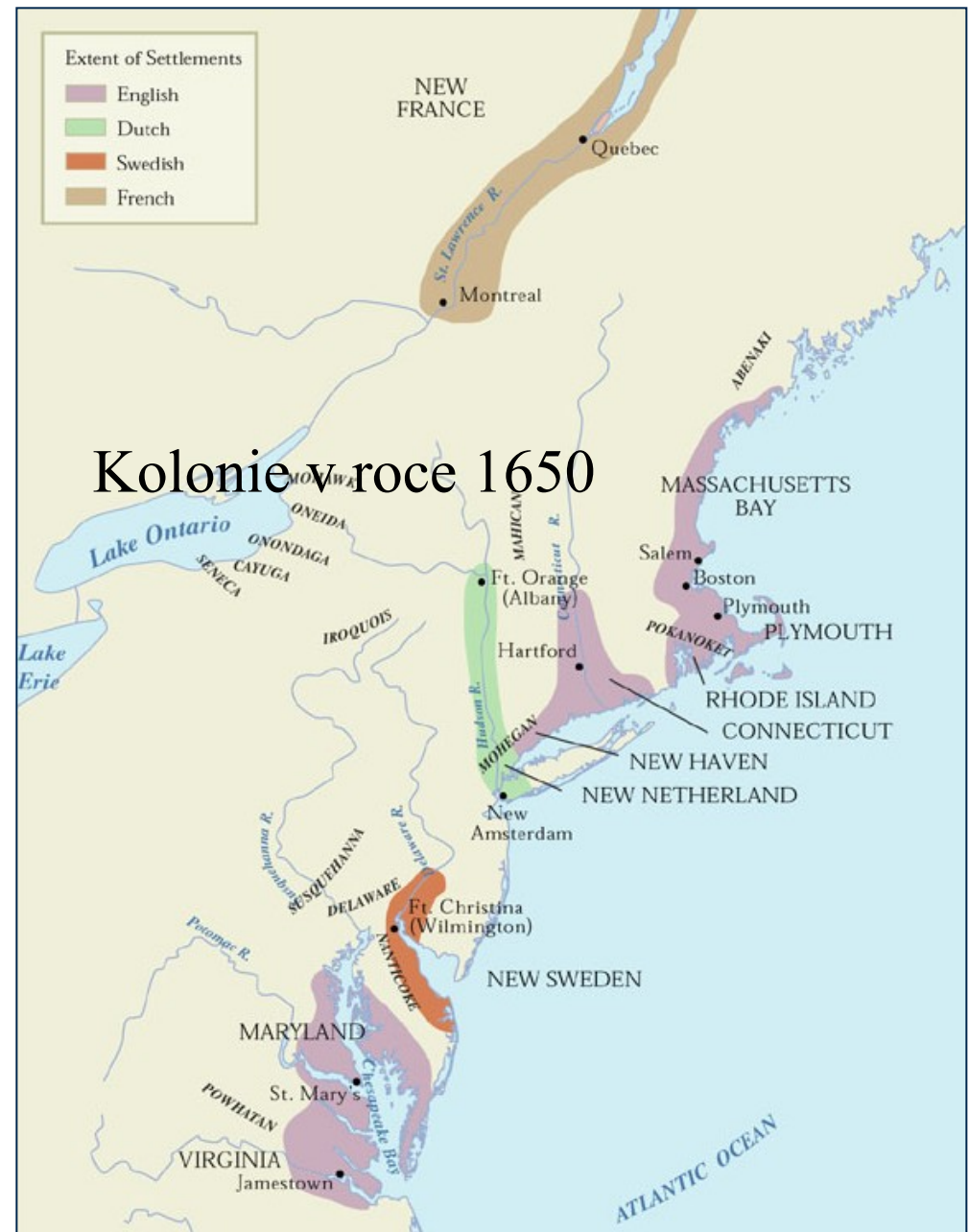
- postupovali podél řeky sv. Vavřince (Québec – rychlé osídlování) a podél Mississippi (Louisiana – podstatně menší tempo osídlování) do vnitrozemí za Appalačemi; vojensky ani „logisticky“ je neudrželi:
- 1763 ztráta kolonií v Kanadě (převzali je Britové)
- 1803 ztráta Louisiany (tj. prakticky celého povodí Mississippi) ... Francie procházela revolučními roky a přednostně musela vyřešit vnitropolitickou situaci, proto území prodala USA za 15 USD/km²
- udrželi jen kolonie v Karibiku a Francouzskou Guyanu

Rusové:

- obsazovali Aljašku od pol. 18. stol.
- 1867 ji prodali jako bezcennou USA v ceně 4,70 USD/km²

Nizozemci:

- kolonizovali střední část pobřeží Severní Ameriky (oblast dnešního New Yorku), 1667 vyměnili Nový Amsterdam za dnešní Surinam.

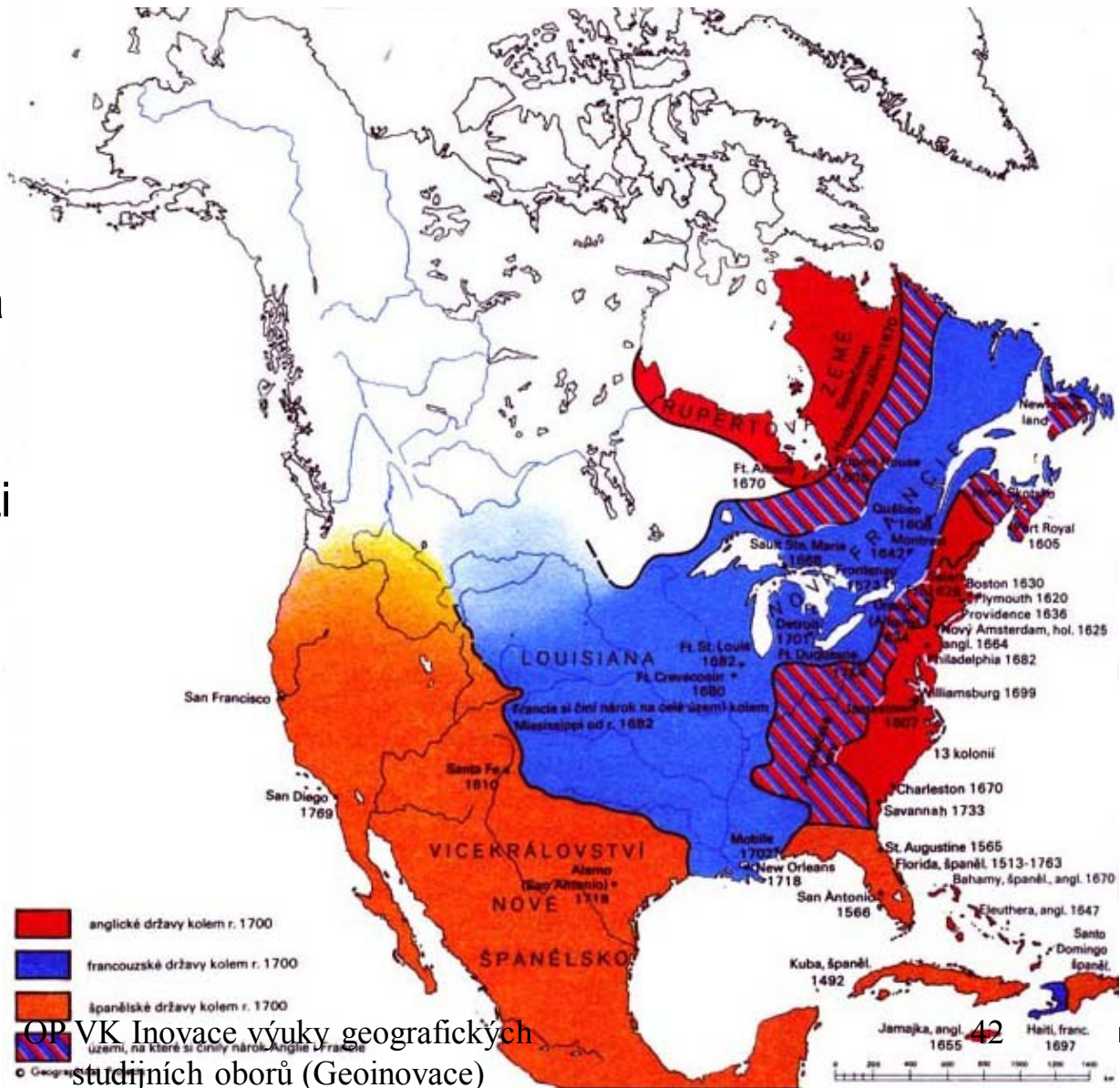
Dánové:

- kolonizovali Grónsko a „Dánskou Zápádní Indii“ (Panenské ostrovy) v Karibském moři, kterou drželi do 1917 (poté ji po referendu prodali USA)

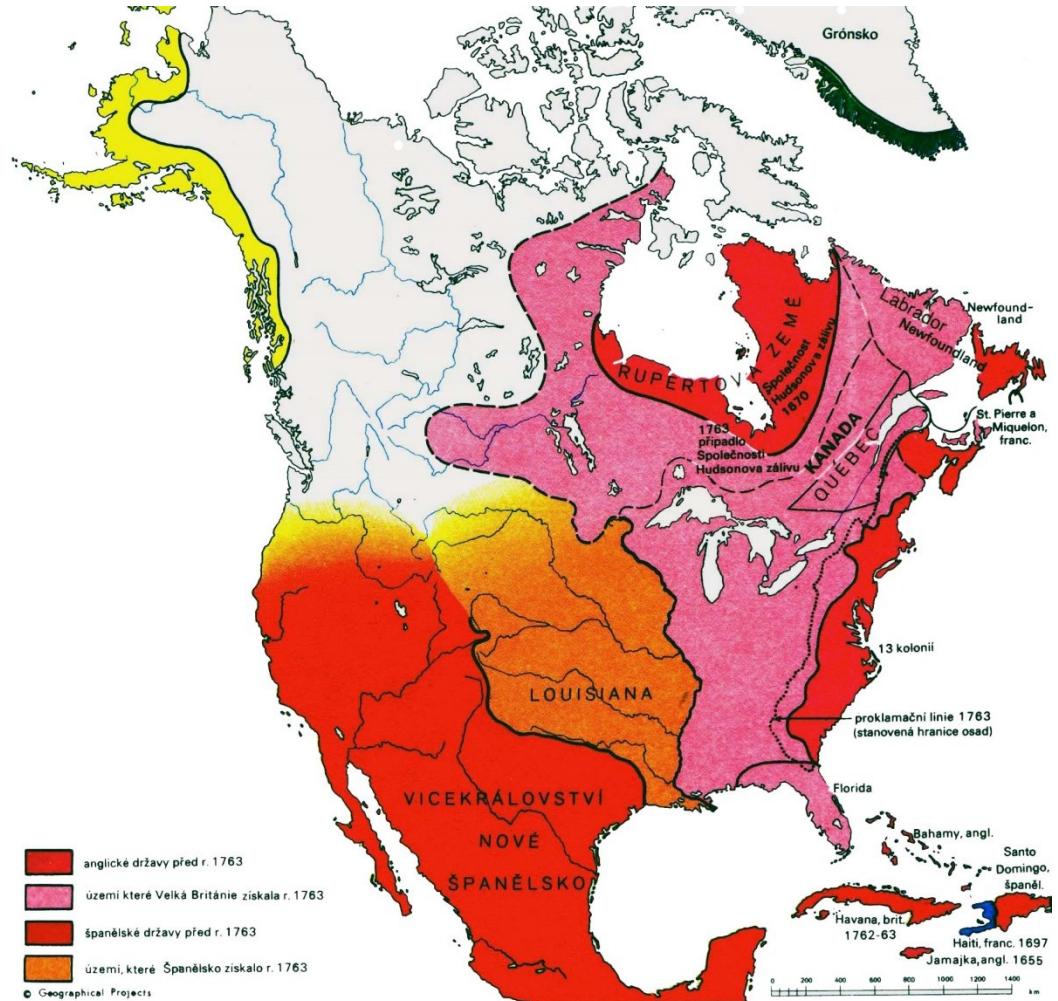
Severní Amerika kolem r. 1700

- Na jihu a na východě byly pevně usazeny Francie, Španělsko a Anglie.
- V 18. století pak mezi Británií a Francií probíhal tvrdý boj o nadvládu v koloniích

Severní Amerika v r. 1763

- Po vítězstvích nad armádami Francouzů a Španělů ovládla Británie celou východní polovinu kontinentu.
- Tuto nadvládu ohrozilo teprve povstání 13 kolonií v roce 1775
- (Žlutě zakresleno ruské území.)

Obchod s koloniemi kolem r. 1770

Dekolonizace Ameriky

viz samostatná prezentace A. Věžník (Dekolonizace Ameriky; aktualizováno G. Novotný)